

Analyser skal ikke bekræfte teorier, men åbne for nyt

Samtaler med Flemming Mouritsen i perioden 2008 til 2012 ved Herdis Toft og Karin Esmann Knudsen

Hvordan forholder du dig til Ariès' opfattelse af barndommen som en konstruktion?

– Med henvisning til Ariès kan man sige, at barndommen er en opfindelse på linje med en teknisk opfindelse som dampmaskinen. De er faktisk opfundet samtidig, nemlig i 1600- og 1700-tallet. Et fænomen som barndom er en social konstruktion, som gennem historien ændrer sig, men der kommer et alvorligt skel, hvor den nyere tid sætter ind. Det medfører en radikalt anderledes opfattelse og praksis, som har lagt grundmønstrene for det samfund og de synsvinkler, vi har i dag.

Der sker et gennemslag i oplysnings-tiden, en central omdrejningsperiode for vores felt. Ligesom der har været barndom før moderne tid, har der også været børnekultur. Men den har været radikalt anderledes. Ariès mener, at folk har været nødt til ikke at have følelestilknytning på samme måde, som vi har i dag. Der er nok noget om det synspunkt, idet de første følelsesfulde billeder af mor-barn-dyaden kommer i slutningen af 1700-tallet, fx Jens Juels portrætter. Efter reformationen får vi billederne af præsterne og præsternes familier med koner og tidligere koner, en stor børneflokk er billedliggjort, og i bunden findes et felt med små mumier. Det er de døde børn.

Bjarne Kildegaard har lavet en hel del bidrag til en dansk barndomshistorie. Han er den første danske forsker, der arbejder

ud fra Ariès' teorier. Han har bidraget til antologien *Dødens tårer* (red. Karl Erik Schølhammer og Erik Kr. Sloth, Modtryk 1985). Man kan også nævne Ariès: *Dødens historie i vesten* (1986). Ariès arbejder med dagligdagens historie, og han bevæger sig nedad i samfundets klasser. De franske mentalitetsforskere graver kildemateriale op.

Hugh Cunningham: *Barndommens historie* er et meget stærkt kildemateriale. Det er hans pointe, at man skal tage Ariès med et vist forbehold, bl. a. omkring det med følsomheden.

Walter Benjamin prioriterer at se på fænomenerne analytisk. Adorno og Horkheimer gik i deres teoretiske og filosofiske skrifter en anden vej, nemlig at belyse teorierne. Benjamin gik vejen fra fænomener til forståelse. Bogen om passagerne legitimerer en anden approach, som har stor betydning for humaniora. Videnskab vurderes på, om det er real science, naturvidenskabeligt, kvantitativt. I æstetik-fagene er der tradition for at gå til værks ud fra enkeltfænomener (med et teoretisk beredskab). Modellen er et værktøj for at kunne forstå fænomenerne, i højere grad end det at fænomenerne er eksempler. Det er en opdagelsesrejse i forhold til fænomenerne. Her bliver det vigtigt at gå bag om forforståelserne, for eksempel af, hvad et barn er, hvad pædagogik er, hvad læring er. Det er begreber og metoder redskaber til. Metoden muliggør, at man kan

gå en anden vej end den, der ligger i vores forforståelse.

Kulturhistorien ligger der som en kontekst, der kan være værktøj til at forstå tingene, komme i spil med fænomenerne. Den er også en vigtig dimension.

Benjamin har også et lidt mere nuanceret syn på kulturindustrien end sine frankfurterkolleger. Vinklen er, at forbrugerne ikke er ofre, men at det kommer an på, hvordan man bruger kulturvareindustrien.

Dette er en indkredsning af min grundlæggende forholdsmåde, nemlig en anden

forståelse af, hvad en humanistisk synsvinkel går ud på. Den skal ikke nødvendigvis stå alene. Kvantitative undersøgelser kan være gode nok, men det afgørende spørgsmål er, om man får etableret en begrebsdannelse, der gør, at man slår sig, når man støder mod sin forforståelse. Analyserne skal ikke bekræfte teorier, men åbne for nyt. Det er en afgørende dimension, når vi arbejder med børnekultur i dens forskellige udtryksformer.